

**Бойова підготовка військ
зв'язку та кібербезпеки
Збройних Сил України.
Настанова**

Настанова розроблена у Командуванні Військ зв'язку та кібербезпеки Збройних Сил України спільно з Військовим інститутом телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут. Настанова визначає єдині підходи для керівного складу органів військового управління, військових частин (підрозділів) Військ зв'язку та кібербезпеки Збройних Сил України щодо організації бойової підготовки з метою набуття (наращування) бойових (спеціальних, індивідуальних) спроможностей військ (сил), ефективного використання форм і методів навчання персоналу, бойового злагодження військових колективів.

Вона є основним документом з питань планування, проведення, керівництва заходами бойової підготовки у військах (силах) і взаємопов'язана з Доктриною "Зв'язок та інформаційні системи" в частині, що стосується підготовки військових частин (підрозділів) до виконання завдань за призначенням за будь-яких умов обстановки.

В Настанові враховані вимоги керівництва держави та Збройних Сил України щодо співробітництва у сфері оборони для приєднання до загальноєвропейської системи безпеки, досягнення взаємосумісності з країнами-членами НАТО, досвід підготовки та застосування військових частин (підрозділів) зв'язку та кібербезпеки Збройних Сил України в ході проведення ООС (раніше АТО) на території Донецької та Луганської областей.

**БОЙОВА
ПІДГОТОВКА**

**ВІЙСЬК ЗВ'ЯЗКУ
ТА КІБЕРБЕЗПЕКИ
ЗБРОЙНИХ СИЛ
УКРАЇНИ**

НАСТАНОВА

Видавництво
«Центр учбової літератури»
Київ – 2024

УДК 316.77:004.738.5(477)

Б 77

Бойова підготовка військ зв'язку та кібербезпеки Збройних Сил України.
Б 77 Настанова. — Київ: «ЦУЛ», 2024. — 204 с.

ISBN 978-611-01-3231-2

Настанова розроблена у Командуванні Військ зв'язку та кібербезпеки Збройних Сил України спільно з Військовим інститутом телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут.

Настанова визначає єдині підходи для керівного складу органів військового управління, військових частин (підрозділів) Військ зв'язку та кібербезпеки Збройних Сил України щодо організації бойової підготовки з метою набуття (нарощування) бойових (спеціальних, індивідуальних) спроможностей військ (сил), ефективного використання форм і методів навчання персоналу, бойового злагодження військових колективів. Вона є основним документом з питань планування, проведення, керівництва заходами бойової підготовки у військах (силах) і взаємопов'язана з Доктриною “Зв'язок та інформаційні системи” в частині, що стосується підготовки військових частин (підрозділів) до виконання завдань за призначенням за будь-яких умов обстановки.

В Настанові враховані вимоги керівництва держави та Збройних Сил України щодо співробітництва у сфері оборони для приєднання до загальноєвропейської системи безпеки, досягнення взаємосумісності з країнами-членами НАТО, досвід підготовки та застосування військових частин (підрозділів) зв'язку та кібербезпеки Збройних Сил України в ході проведення ООС (раніше АТО) на території Донецької та Луганської областей.

ISBN 978-611-01-3231-2

ЗМІСТ

	ВСТУП	5
	ПОСИЛАННЯ НА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ	6
	ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ	8
	ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	13
1	ОСНОВИ БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ	15
1.1	Загальні положення	15
1.2	Система бойової підготовки	19
1.3	Форми і методи підготовки	21
1.4	Керівництво бойовою підготовкою	22
2	ОРГАНІЗАЦІЯ БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ	23
2.1	Загальні положення	23
2.2	Планування бойової підготовки	24
2.3	Всебічне забезпечення підготовки	30
2.4	Контроль та надання допомоги	33
2.5	Аналіз і підведення підсумків бойової підготовки	36
2.6	Оцінка бойової підготовки	39
2.7	Узагальнення та впровадження досвіду бойової підготовки	39
2.8	Облік бойової підготовки	42
3	КОЛЕКТИВНА ПІДГОТОВКА ШТАБІВ	43
3.1	Загальні положення	43
3.2	Форми та методи колективної підготовки	44
3.3	Колективна підготовка штабів	48
3.4	Колективна підготовка військових частин та підрозділів зв'язку та кібербезпеки	88
4	ІНДИВІДУАЛЬНА ПІДГОТОВКА	99
4.1	Загальні положення	99
4.2	Форми та методи індивідуальної підготовки	100
4.3	Організація, планування, проведення та оцінювання індивідуальної підготовки у військових частинах (підрозділах) Військ зв'язку та кібербезпеки Збройних Сил України	103
4.4	Організація, планування, проведення та оцінювання індивідуальної підготовки резервістів	107
5	ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ В ОСОБЛИВИЙ ПЕРІОД	109
5.1	Загальні положення	109

5.2	Підготовка військових частин (підрозділів), які виконують бойові завдання в районі проведення операції (визначених районах, районах бойового чергування)	110
5.3	Підготовка військових частин (підрозділів), які відновлюють боєздатність	111
Додатки:		
1	Перелік основних документів з планування підготовки у Військах зв'язку та кібербезпеки ЗС України	112
2	Зразок замислів підготовки на навчальний рік	114
3	Зразки планів бойової підготовки	120
4	Варіант структури наказу	156
5	Зразок зведеного розкладу занять вузла зв'язку	157
6	Оцінка стану бойової підготовки	159
7	Оцінка рівня підготовки особового складу ВВНЗ	160
8	Оцінка рівня підготовки особового складу навчального центру	161
9	Порядок набуття військовою частиною визначених бойових спроможностей в навчальному році	162
10	Порядок набуття батальйоном військової частини визначених бойових спроможностей в навчальному році	164
11	Стандарти функціональних обов'язків за посадами	166
12	Відомості результатів підготовки з предметів навчання	170
13	Пам'ятка військовослужбовців з тактичної медицини	180
14	Зразок план-календаря проведення РШТ з управлінням обрз (опз, опвз)	186
15	Зразок схеми організації РШТ з управлінням обрз (опз, опвз)	189
16	Зразок пояснювальної записки до СШТ з управлінням обрз (опз, опвз)	190
17	Зразок схеми штабу керівництва СШТ з управлінням обрз (опз, опвз)	194
18	Зразок схеми організації СШТ з управлінням керівництва обрз (опз, опвз)	195
19	Частковий план роботи НШ керівництва СШТ з управлінням керівництва обрз (опз, опвз)	196
20	Варіант типового алгоритму оцінювання ОБУ, військових частин (установ) у ході КШМН	199
21	Схема оцінювання командно-штабного мобілізаційного навчання з органом військового управління, військовою частиною (установою)	202
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ (ДЖЕРЕЛ)		203

ВСТУП

Бойова підготовка Військ зв'язку та кібербезпеки є однією з основних складових частин повсякденної діяльності штабів, військових частин і підрозділів Військ зв'язку та кібербезпеки. Вона є видом підготовки у Збройних Силах України.

Основним документом з питань бойової підготовки Військ зв'язку та кібербезпеки Збройних Сил України є Настанова з бойової підготовки Військ зв'язку та кібербезпеки Збройних Сил України (далі – Настанова), яка ґрунтується на положеннях Доктрини з організації підготовки у Збройних Силах України, Доктрини підготовки сил оборони держави, Доктрини “Зв’язок та інформаційні системи”, Настанови з бойової підготовки Збройних Сил України та інших військових керівних публікацій.

Настанова передбачає принципово інший підхід, як до процесу навчання військ (сил), так і до системи їх оцінювання, що полягає в пріоритетному вирішенні завдань бойової підготовки військових частин (підрозділів), їх цільового фінансування та матеріально-технічного забезпечення. Продумана організація та беззаперечне виконання заходів бойової підготовки у Військах зв'язку та кібербезпеки Збройних Сил України повинно стати основним змістом повсякденної життєдіяльності військових колективів.

Положення та рекомендації, викладені в Настанові, необхідно застосовувати творчо, уникаючи шаблонності в ході організації підготовки та ведення маневрених бойових дій з урахуванням обстановки і тактики дій противника, спрямувати зусилля на виконання завдань щодо поліпшення фахової майстерності особового складу, ефективного використання підлеглими ОВТ, досягнення перемоги з найменшими втратами у силах, засобах і ресурсах. Головною метою підготовки військових частин (підрозділів) Військ зв'язку та кібербезпеки Збройних Сил України є досягнення ними визначених бойових спроможностей і готовності до виконання завдань за призначенням. У зв'язку з цим, боєздатність військ (сил) повинна підтримуватися та швидко відновлюватися до такого рівня, який забезпечить успішне виконання ними бойових завдань.

Розумне впровадження Настанови в навчально-бойову діяльність військ (сил) сприятиме процесу підтримання на належному рівні та подальшому нарощуванню бойових спроможностей військових частин (підрозділів) в умовах подальшої зміни форм і способів ведення бойових дій і надасть можливість впровадити стандарти підготовки для досягнення оперативної сумісності з військовими формуваннями збройних сил держав – членів НАТО.

* Тут і далі по тексту під поняттям “військова частина (підрозділ)” маються на увазі військові частини та підрозділи зв'язку та кібербезпеки.

**ПОСИЛАННЯ НА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ
ТА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ**

Позначка військової публікації	Повне найменування військової публікації
1	2
	Указ Президента України від 14.03.2016 № 92/2016 “Про затвердження Концепції розвитку сектору безпеки і оборони України”
	Указ Президента України від 06.07.2016 № 240/2016 “Про затвердження Стратегічного оборонного бюлетеня України”
	Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 31.03.2020 № 124 “Про затвердження та введення в дію Тимчасової доктрини застосування сил оборони держави”
ВКП 7-00(01)01	Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 23.01.2020 № 18 “Про затвердження Доктрини підготовки сил оборони держави”
	“Типовий перелік завдань Збройних Сил України за сценаріями виникнення та розвитку ситуацій воєнного характеру”, затверджений начальником Генерального штабу – Головнокомандувачем Збройних Сил України 11.12.2019
ВДКП 7-00(03).01	Доктрина з організації підготовки у Збройних Силах України, затверджена начальником Генерального штабу Збройних Сил України від 03.07.2020 № 1929/НВГШ
ВДКП 7-00(03).01	Наказ Генерального штабу Збройних Сил України від 27.01.2020 № 26 “Про порядок розроблення (розміщення) стандартів (каталогів завдань) з підготовки та проведення оцінювання за стандартами підготовки Збройних Сил України”
ВКДП 7-00(03).01	Настанова з бойової підготовки у Збройних Силах України, затверджена начальником Генерального штабу Збройних Сил України від 07.10.2020 (Вих. №24148 від 08.09.2020)
ВКДП 7-00.01	Настанова з оперативної підготовки у Збройних Силах України, затверджена наказом Генерального штабу Збройних Сил України від 15.07.2020 № 56
ВКДП 7-00.01	Методичні рекомендації з планування підготовки у Збройних Силах України, затверджені начальником Генерального штабу Збройних Сил України від 09.09.2020 (Вих. №22231 від 15.09.2020)

1	2
	Інструкція з організації підготовки та проведення перевірок у Збройних Силах України, затверджена наказом Генерального штабу Збройних Сил України від 02.01.2020 № 1
ВКП 7-00(03).01	Доктрина з організації оцінювання (сертифікації) у Збройних Силах України, затверджена начальником Генерального штабу Збройних Сил України від 04.10.2020 (Вих. № 3368/НВГШ від 05.11.2020)
ВКП 7-00(03).01	Доктрина з вивчення та впровадження досвіду у Збройних Силах України, затверджена начальником Генерального штабу Збройних Сил України від 30.06.2020 (Вих. № 1928/НВГШ від 03.07.2020)
ВКДП 7-00(01).01	Тимчасова інструкція з вивчення та впровадження досвіду у Збройних Силах України, затверджена наказом Генерального штабу Збройних Сил України від 13.02.2021 № 41
ТП 7-00-01	Програма індивідуальної підготовки офіцерів тактичної ланки управління Збройних Сил України, затверджена начальником Генерального штабу Збройних Сил України від 26.08.2020 (Вих. № 20788/С від 28.08.2020)
ТП 7-00-01.02	Програма індивідуальної підготовки сержантського (старшинського) складу Збройних Сил України, затверджена начальником Генерального штабу Збройних Сил України від 17.08.2020 (Вих. № 2456/НВГШ від 19.08.2020)
ВКП 6-00(01).01	Доктрина “Зв’язок та інформаційні системи”, затверджена Головнокомандувачем Збройних Сил України 02.07.2020
FM 7-0	“Train to win in a complex world”, October 2016 (Спрямованість бойової підготовки на досягнення здатності перемагати у складних умовах сучасного світу, видання жовтень 2016 року)

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

Бойові (спеціальні) спроможності – сукупність властивостей, які визначають здатність військової частини (підрозділу) виконати поставлені завдання (бойові завдання) за призначенням відповідно до визначених стандартів.

Бойова підготовка – цілеспрямований та організований процес навчання військовослужбовців військових частин і підрозділів, а також злагодження органів управління (штабів) тактичного рівня, військових частин (підрозділів) з метою досягнення їх готовності до виконання завдань за призначенням як у мирний час, так і в особливий період.

Бойове завдання – встановлене старшим начальником військової частині (підрозділу) завдання для досягнення у встановлений термін визначеної мети в ході бойових дій (бою).

Бойовий вишкіл – комплекс знань, умінь та навичок особового складу військ (сил), його морально-психологічних і фізичних якостей, навченість і злагодженість підрозділів, військових частин, органів управління та їх здатність виконувати завдання за призначенням. Бойовий вишкіл включає польовий, повітряний та морський вишкіл.

Боездатний стан військової частини (підрозділу) – стан, коли військова частина (підрозділ) укомплектована навченим особовим складом, штатним ОВТ, забезпечена необхідними матеріально-технічними засобами за штатами воєнного часу та набула визначених бойових спроможностей.

Бойова готовність військової частини (підрозділу) – стан, що визначає її (його) спроможність реалізувати бойовий потенціал для виконання завдань за призначенням в конкретних умовах обстановки у визначений період.

Вправа – метод навчання, який передбачає цілеспрямоване, багаторазове повторення певних дій чи операцій з метою формування умінь і навичок.

Дія (-ї) – виконання чогось, вплив на щось.

Завдання – перелік завдань, які визначаються військової частині (підрозділу, військовослужбовцю) для відпрацювання під час заходів підготовки з метою набуття необхідних бойових (спеціальних, індивідуальних) спроможностей із виконання завдань, передбачених “Каталогом індивідуальних і колективних завдань з підготовки ЗС України”.

Знання – наукові факти, відомості, теоретичні положення та постулати, умовиводи та наукові припущення.

Заняття з визначених предметів навчання – систематичні або періодичні заняття, що проводяться з метою підвищення знань, набуття практичних вмінь і навичок, необхідних для виконання функціональних обов’язків за посадою.

Загальне планування бойової підготовки – процес визначення, уточнення та деталізації в планувальних документах мети, завдань і заходів підготовки військових частин (підрозділів) на основі вихідних даних для планування підготовки та Замислу підготовки Військ зв’язку та кібербезпеки ЗС України на навчальний рік.

Індивідуальна підготовка – цілеспрямований та організований процес послідовних заходів навчання та виховання всіх категорій військовослужбовців, спрямований на формування у них необхідного рівня знань, умінь, навичок, фізичних і психологічних якостей для виконання обов’язків за посадою (спеціальністю) як у мирний час, так і в особливий період.

Індивідуальні спроможності військовослужбовця – рівень теоретичних знань, практичних навиків і вмінь, психологічних і фізичних якостей, якими повинен володіти військовослужбовець для якісного виконання своїх обов’язків (функцій) відповідно до займаної посади.

Критерій – підстава для оцінки предмета або явища, визначення або класифікація чогось.

Колективна підготовка – цілеспрямований та організований процес послідовних заходів підготовки ОВУ, військових частин (підрозділів) і створених на тимчасовій основі тактичних груп, який проводиться для досягнення такого рівня злагодженості, що забезпечить (гарантуватиме) ефективне виконання покладених на них завдань як у мирний час, так і в особливий період.

Курсова підготовка – навчальний процес, який організовується та проводиться на базі вищих військових навчальних закладів (навчальних центрів) у відповідності до вимог керівних документів, перед призначенням військовослужбовців на вищу посаду або для підвищення їх кваліфікації.

Методика – це сукупність дидактичних прийомів, засобів і способів організації навчання, які, в певній послідовності використовуються керівником (викладачем, інструктором) в навчальному процесі для досягнення визначеної мети.

Метод навчання – сукупність прийомів і способів, за допомогою яких здійснюється передача та засвоєння знань та формування вмінь.

Навчальна дисципліна – система понять щодо явищ, закономірностей, законів, теорій будь-якої відповідної галузі діяльності з визначенням потрібного рівня сформованості у тих, хто навчається, певної сукупності знань, умінь і навичок.

Норматив – часовий, кількісний і якісний показник виконання окремими військовослужбовцями або підрозділами поставлених завдань, прийомів і дій, пов’язаних із застосуванням ОВТ в ході бойової підготовки.

Навики – здатність військовослужбовця автоматично виконувати певні дії. Практичне застосування знань, умінь і навичок у ході навчального процесу забезпечує їх перетворення на професійну майстерність.

Оцінювання – перевірка військової частини (штабу, підрозділу) вищим в порядку підпорядкованості командуванням для визначення її (його) відповідності стандартам і можливості зарахування її (його) до переліку готових військових частин (підрозділів) ЗС України.

Об’єкти підготовки – військові частини (підрозділи), офіцерський, сержантський і рядовий склад СВ, з якими проводяться заходи бойової підготовки;

Підготовка Військ зв'язку та кібербезпеки ЗС України – організований за єдиним замислом і планом процес навчання військовослужбовців, злагодження ОВУ, військових частин, підрозділів, установ та організацій з метою досягнення їх готовності до виконання завдань за призначенням як у мирний час, так і в особливий період.

Планування бойової підготовки – процес, який полягає в колективній роботі командирів (начальників), управлінь (штабів) військових частин (підрозділів) щодо визначення порядку та послідовності проведення узгоджених за замислом, місцем і часом заходів бойової підготовки, спрямованих на набуття (нарощування, підтримання) визначених бойових спроможностей, всебічного забезпечення спланованих заходів (з урахуванням виділених обсягів фінансування) та відображенні їх у планувальних документах.

Показник – кількісна або якісна величина окремої властивості або сукупності властивостей об'єкта перевірки, яка характеризує його дійсний стан на даний період часу. Показник, зазвичай має найменування, позначку і значення. Розрізняють кількісні (значення – числова величина) та якісні показники (значення – словесний не кількісний опис міри прояви властивості або сукупності властивостей, що розглядаються).

Приєм – елемент методу (засіб навчання), що становить сукупність навчальних ситуацій, спрямованих на досягнення його проміжної (певної) мети.

Поточне планування бойової підготовки – процес уточнення, деталізації в планувальних документах заходів, визначених у ході загального планування, відповідно до затвердженого кошторису МО України та плану утримання і розвитку ЗС України на поточний рік та коригування заходів підготовки Військ зв'язку та кібербезпеки ЗС України на місяць, тиждень.

Період підготовки – строк, протягом якого військова частина (підрозділ) знаходиться в одному із визначених станів, а саме: відновлення боєздатності (базовий період); інтенсивної підготовки (інтенсивний період); виконання завдань (підтримання готовності до виконання завдань) за призначенням (підтримуючий період).

Підготовка в навчальних центрах – процес систематичного військового професійно-технічного навчання військовослужбовців, спрямований на набуття ними знань, умінь і навичок у військово-професійній діяльності, розвиток компетентності та професіоналізму, виховання загальної і військово-професійної культури, необхідних для виконання своїх службових обов'язків на займаній посаді з метою задоволення потреб Військ зв'язку та кібербезпеки ЗС України.

Професійна майстерність – здатність військовослужбовця цілеспрямовано та творчо використовувати свої знання, уміння та навички в процесі практичної діяльності з отриманням відповідного досвіду.

Польовий вишкіл – комплекс умінь та навичок військовослужбовців, злагодженість підрозділів, військових частин, органів управління (штабів військових частин) та їх здатність вести бойові дії в різних умовах обстановки або виконувати інші завдання за призначенням.

Підготовка персоналу – цілеспрямований та організований процес навчання військовослужбовців, працівників ЗС України та інших складових сил

оборони, державних службовців органів державної влади та органів місцевого самоврядування, резервістів, які проходять службу у військовому резерві ЗС України, що здійснюється у ВВНЗ і ВВП ЗВО, наукових установах, навчальних центрах, коледжах, центрах підготовки сержантського складу, школах підготовки.

Підготовка резервів – цілеспрямований та організований процес навчання та виховання військовозобов'язаних, у тому числі резервістів усіх категорій: офіцерів, сержантів, солдатів за всіма спеціальностями, підготовки органів управління (штабів), військових частин (підрозділів) стратегічного (оперативного) резерву з метою досягнення їх готовності до виконання завдань за призначенням як у мирний час, так і в особливий період.

Підготовка у ВВНЗ (ВВП ЗВО) – освітній процес підготовки курсантів (слухачів), ад'юнктів, докторантів за відповідними рівнями вищої освіти для подальшої служби на посадах офіцерського (сержантського) або начальницького складу з метою задоволення потреб Військ зв'язку та кібербезпеки ЗС України та інших складових сил оборони держави.

Сертифікація – процедура, за допомогою якої призначений у встановленому порядку ОБУ документально засвідчує відповідність військової частини (штабу, підрозділу) вимогам кваліфікаційних стандартів і критеріям держав – членів НАТО.

Самооцінка – перевірка безпосереднім командиром (начальником) підпорядкованої військової частини (підрозділу, тактичної групи) з метою встановлення рівня набуття визначених бойових спроможностей військовою частиною (підрозділом, тактичною групою).

Стандарт підготовки – нормативний документ (уніфікований процес), який визначає послідовність досягнення органами управління (штабами) військових частин (підрозділів, військовослужбовцями) бойових (спеціальних, індивідуальних) спроможностей до виконання конкретних завдань та визначає критерії їх оцінки. Стандарти підготовки поділяються на стандарти індивідуальної (базової загальновійськової, фахової) підготовки та колективної підготовки і спрямовуються на досягнення сумісності у підготовці підрозділів ЗС України та військовими формуваннями держав – членів НАТО.

Система підготовки Військ зв'язку та кібербезпеки ЗС України – сукупність елементів, які пов'язані між собою та забезпечують досягнення мети підготовки. Основними елементами системи підготовки Військ зв'язку та кібербезпеки ЗС України є: теорія підготовки; управління підготовкою; суб'єкти та об'єкти підготовки; навчальна матеріально-технічна база та ресурсне забезпечення підготовки, стандарти підготовки. Складовими видами підготовки Військ зв'язку та кібербезпеки ЗС України є: оперативна підготовка; бойова підготовка; підготовка персоналу у ВВНЗ (ВВП ЗВО), наукових установах та навчальних центрах; підготовка з мобілізаційних питань.

Спосіб – певна дія (послідовність дій), прийом або система прийомів, яка дає можливість зробити, здійснити що-небудь, досягти чогось.

Тренування – осмислене багаторазове повторення (виконання) прийомів, дій (вправ) з метою набуття та удосконалення функціональності організму. Систематичні та цілеспрямовані тренування тих, хто навчається шляхом виконання певних дій, забезпечують перетворення знань та умінь на навички.

Управління підготовкою – процес цілеспрямованого впливу командувачів (начальників, командирів) і штабів на об'єкти підготовки, що здійснюється для виконання ними визначених завдань відповідно до замислу та мети підготовки.

Уміння – здобута на підставі власного досвіду та знань здатність виконувати окремі дії різної складності або програму дій, що дозволяє вирішувати конкретні цільові завдання. Характерним для умінь є те, що всі дії виконуються під постійним контролем уваги, а також здатність військовослужбовців виконувати рухові дії, відповідно до певної ситуації.

Цикл навчання – строк, за який військова частина (підрозділ) набуває та підтримує здатність виконувати визначені їм завдання та складається з трьох періодів підготовки (базового, інтенсивного та підтримуючого).

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Скорочення та умовні позначення	Повне словосполучення та поняття, що скорочуються
1	2
АПД	Аналіз проведених дій
АСУВ	Автоматизована система управління військами
АТО	Антитерористична операція
БН	Бойове навчання
БП	Бойова підготовка
БПАК	Безпілотний авіаційний комплекс
БС	Бойові стрільби
ВБС	Вправа бойових стрільб
ВВНЗ	Вищі військові навчальні заклади
ВДО	Важливі державні об'єкти
ВІТІ	Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації
ВНП ЗВО	Військові навчальні підрозділи закладів вищої освіти
ВОС	Військово-облікова спеціальність
ГВ	Групова вправа
ГШ	Генеральний штаб
ЗС України	Збройні сили України
ЗІМ	Засоби імітаційного моделювання
ІВФ та ПрО	Інші військові формування та правоохоронні органи
ІМБД	Імітаційне моделювання бойових дій
ІМЗ	Інструкторсько-методичне заняття
ІССО	Інші складові Сил оборони
ІТ	Інформаційні технології
КБП	Курси бойової підготовки
КЗ	Каталог завдань
КОМ	Концепція оперативних можливостей
КП	Командний пункт
КТСЗ	Комплексне тактико-стройове заняття
КТСЗЗ	Комплексне тренування сил і засобів зв'язку
КШН	Командно-штабне навчання
КШТ	Командно-штабне тренування
ЛТН	Льотно-тактичне навчання
МО України	Міністерство оборони України
МПС	Морально-психологічний стан
МТЗ	Матеріально-технічне забезпечення (засоби)
НБЗ	Навчально-бойове завдання
НЗ	Непорушний запас
НМТБ	Навчальна матеріально-технічна база
НПП	Неформальне підведення підсумків
НУ	Наукова установа
НЦ	Навчальних центрах

1	2
НЦПП	Навчальний центр підготовки підрозділів
ОВТ	Озброєння та військова техніка
ОВУ	Органи військового управління
ОК (ОУВ (ОУВ))	Оперативне командування (оперативне угруповання військ (оперативно-тактичне угруповання військ))
ООС	Операція об'єднаних сил
ОР	Оперативний резерв
ОТУ	Оперативно-тактичне угруповання
ПВ	Польовий вихід
ПТ ІТР	Протидія іноземним технічним розвідкам
ПП та ОС	Процес планування та оцінки сил
ППД	Пункт постійної дислокації
ПНБЗ	Перелік навчально-бойових завдань
ППО	Протиповітряна оборона
ПУ	Пункт управління
РЕБ	Радіоелектронна боротьба
РЕР	Радіоелектронна розвідка
РТВ	Радіотехнічні війська
РХБз	Радіаційний, хімічний, біологічний захист
РШТ	Роздільне штабне тренування
СВ	Сухопутні війська
СТІ	Стандарт індивідуальної підготовки
СТК	Стандарт колективної підготовки
СТП	Стандарт підготовки
СШТ	Спільне штабне тренування
ТЛ	Тактична літучка
ТН	Тактичне навчання
ТСЗ	Тактико-стройове заняття
ТСпН	Тактико-спеціальне навчання
ТСпЗ	Тактико-спеціальне заняття
ТрО	Територіальна оборона
УгрРзС	Угруповання різнорідних сил
ФПП	Формальний метод підведення підсумків
ЦІМ	Центр імітаційного моделювання
ЦП	Цілі партнерства
ШТ	Штабне тренування
CREVAL	Combat Readiness Evaluation (Стандарт оцінки штабів (підрозділів) сухопутних військ НАТО)
CL	“Check list” Оціночний лист
MILES	Multiple Integrated Laser Engagement System (Лазерна система імітації тактичних дій)
МЕТ	“Mission-essential task” (Каталог завдань)
МЕТЛ	“Mission-essential task list” Перелік навчально-бойових завдань
NATO (НАТО)	North Atlantic Treaty Organization (Організація Північноатлантичного договору)

1. ОСНОВИ БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ

1.1. Загальні положення

1.1.1. Бойова підготовка військових частин (підрозділів) Військ зв'язку та кібербезпеки – це цілеспрямований та організований процес навчання військовослужбовців військових частин і підрозділів, а також злагодження органів управління (штабів) тактичного рівня, військових частин (підрозділів) зв'язку та кібербезпеки з метою досягнення їх готовності до виконання завдань за призначенням як у мирний час, так і в особливий період.

Основна мета бойової підготовки Військ зв'язку та кібербезпеки досягається підтриманням та підвищенням рівня навченості особового складу, його психологічної готовності до виконання завдань, злагодженості військових частин (підрозділів) зв'язку та кібербезпеки та набуття ними визначених бойових завдань.

Бойова підготовка направлена на динамічну та інноваційну спрямованість, високотехнологічність, реалістичність та зміну шаблонного військового мислення на креативну ініціативу. Використання нових технологій, імітаційних моделей, тренажерів та їх поєднання з реальною обстановкою має значно покращити рівень підготовки та зменшити витрати матеріальних ресурсів.

1.1.2. Складовими бойової підготовки Військ зв'язку та кібербезпеки є:

- а) колективна підготовка управління (штабу) військових частин та підрозділів;
- б) індивідуальна підготовка військовослужбовців військових частин і підрозділів.

1.1.3. Основними завданнями та пріоритетними напрямками бойової підготовки є:

підтримання готовності та нарощування професійного потенціалу військових частин (підрозділів) зв'язку та кібербезпеки на рівні, що забезпечує виконання завдань за призначенням самостійно, у складі міжвидових угруповань, об'єднаних сил, в міжнародних місцях (операціях);

набуття та удосконалення спроможностей управлінь (штабів) військових частин (підрозділів) зв'язку та кібербезпеки щодо планування, управління підрозділами у ході виконання завдань;

вдосконалення рівня злагодженості військових частин та їх підрозділів зв'язку та кібербезпеки, взаємодії з військовими частинами (підрозділами) інших видів (родів) військ (сил), ІССО під час виконання спільних завдань;

досягнення взаємосумісності зі збройними силами країн-членів, набуття навиків особовим складом щодо використання штабних процедур НАТО під час прийняття рішення на бій (бойові дії) та управління підрозділами;

опанування особовим складом нових зразків озброєння та військової техніки, набуття знань, умінь та навичок щодо їх експлуатації і підтримання в готовності до застосування;

формування у особового складу базових знань та навичок із забезпечення кібербезпеки під час роботи на засобах зв'язку, що функціонують з використанням мережевих технологій, та на засобах інформатизації;

підготовка фахівців у сфері зв'язку та кібербезпеки;

формування в особового складу високого бойового духу, психологічної стійкості та набуття фізичної готовності до виконання завдань за призначенням; впровадження передового досвіду застосування ОВТ та ведення бойових дій.

Серед пріоритетних напрямів бойової підготовки слід відмітити:

відповідність спрямованості та змісту бойової підготовки планам застосування військ (сил) і завданням, визначеним військовим частинам;

персональна відповідальність командирів усіх рівнів за планування бойової підготовки та якість проведення її заходів, а військовослужбовців усіх категорій – за рівень особистої підготовки;

врахування в практиці бойової підготовки досягнень воєнної науки, досвіду війн і збройних конфліктів, передового досвіду підготовки військ (сил);

ефективне та раціональне використання НМТБ, навчального часу та виділених ресурсів на бойову підготовку;

пріоритетне використання в процесі бойової підготовки передових, науково обґрунтованих форм і методів навчання, комп'ютерних, навчально-тренувальних комплексів (тренажерних комплексів) і моделюючих систем, спроможних імітувати сучасне бойове середовище;

проведення основних заходів бойової підготовки (командно-штабних навчань із залученням військових частин (підрозділів) до практичних дій) як міжвидових;

створення умов, за яких військовослужбовці будуть прагнути до свідомого, активного та самостійного оволодіння навчальним матеріалом.

Високий рівень бойової підготовки досягається:

знанням командирами (начальниками) реального стану виучки підпорядкованих військових частин (підрозділів), своєчасною та конкретною постановкою завдань, якісним і цілеспрямованим плануванням заходів бойової підготовки, безперервним, гнучким та оперативним керівництвом бойовим навчанням, особистою участю командувачів (командирів, начальників) у плануванні та проведенні заходів бойової підготовки;

суворим виконанням розпорядку дня, планів і розкладів занять, виключенням зривів і переносів занять, відриву особового складу від бойового навчання;

своєчасною підготовкою та всебічним забезпеченням занять, правильним вибором форм і методів навчання, використанням рекомендацій військової педагогіки та психології;

прикладним характером і практичною спрямованістю навчання військовослужбовців;

ефективним використанням НМТБ, її розвитком, удосконаленням і підтриманням у справному стані;

вмілою організацією та проведенням методичної роботи у військових колективах, постійним пошуком нових форм і методів навчання військовослужбовців на базі сучасних ІТ, удосконаленням методичної майстерності керівників занять, узагальненням і поширенням передового досвіду навчання військовослужбовців;

цілеспрямованим і безперервним впливом на особовий склад з метою формування у нього необхідних морально-психологічних якостей і здатностей, що визначають зміст і сформованість МПС та забезпечують успішне виконання поставлених завдань;

постійним контролем за ходом підготовки військових частин (підрозділів) та ефективною роботою органів управління (штабів) щодо надання допомоги підлеглим;

аналізом досягнутих результатів і підбиттям підсумків із кожною категорією тих, хто навчається;

всебічним матеріально-технічним забезпеченням бойової підготовки, повним доведенням встановлених норм постачання до військовослужбовців.

1.1.4. Основними принципами бойової підготовки є професійна спрямованість, науковість, систематичність і послідовність, комплексність, доступність, максимальне наближення умов навчання до обстановки реальних бойових дій, кожен начальник вчить свого підлеглого та відповідає за рівень його навченості (майстерності), наочність, індивідуальний підхід.

Процес бойової підготовки включає шість етапів, які дозволяють визначити основні вимоги щодо мети підготовки, її завдань та обраних пріоритетних напрямків для генерування навчених і готових до виконання завдань за призначенням військових частин (підрозділів). До їх змісту входять:

перший етап – визначення переліку бойових (спеціальних) спроможностей військових частин (підрозділів), які необхідно набуті (наростити, підтримати) для виконання завдань за призначенням за будь-яких умов обстановки, визначення вимог до підготовки військ (сил);

другий етап – визначення та складання необхідного переліку завдань (підзавдань) для кожної військової частини (підрозділу);

третій етап – планування індивідуальної і колективної підготовки, призначення конкретного комплексу сил і засобів для об'єднаної (міжвидової) підготовки, визначення порядку її проведення, відповідальних виконавців та обсягів необхідних ресурсів;

четвертий етап – проведення підготовки за визначеними стандартами, в тому числі об'єднаної (міжвидової) підготовки, документування спостережень за виконанням тими, хто навчається, навчальних завдань і здійснення проміжного (поточного) оцінювання їх професійного рівня підготовленості;

п'ятий етап – збір та узагальнення результатів вхідного та проміжних оцінювань підготовленості, проведення підсумкового оцінювання (сертифікації) за оціночними листами “Check list” стандартів підготовки;

шостий етап – розроблення та надання пропозицій щодо вдосконалення (уточнення) Каталогу завдань з підготовки ВЗ ЗС України.

1.1.5. Вимоги що висуваються до бойової підготовки Військ зв'язку та кібербезпеки:

а) реалізація принципів бойової підготовки – тверде знання і вміле застосування командирами (начальниками) військових частин (підрозділів) зв'язку та кібербезпеки, органами управління (штабами) принципів бойової підготовки в ході повсякденної діяльності військ (підрозділів);

б) досягнення необхідного результату (рівня) навченості – чітке визначення командирами (керівниками) цілей і завдань бойової підготовки та забезпечення ними необхідних результатів навчання військовослужбовців, підрозділів, військових частин, органів управління (штабів) на всіх етапах їх підготовки;

в) відповідність спрямованості бойової підготовки принципам доктринальних документів, очікуемого оперативного-тактичного середовища, особливостей фізико-географічних умов, завданням, покладеним на військову частину (підрозділ);

г) узгодженість підготовки всіх категорій – узгодження підготовки військовослужбовців, підрозділів, військових частин Військ зв'язку та кібербезпеки за цілями, завданнями, змістом навчання, місцем і часом проведення заходів;

д) раціональне використання навчально-матеріальної бази бойової підготовки; **е)** впровадження автоматизованих систем і засобів автоматизації в процес організації, супроводу та аналізу результатів бойової підготовки;

ж) максимально можливе зниження потенційної небезпеки при проведенні заходів бойової підготовки.

1.1.6. Необхідний рівень бойової підготовки досягається:

- знанням командирами (керівниками) реального стану підготовки частин (підрозділів) зв'язку, своєчасною і конкретною постановкою завдань;
- продуманим і якісним плануванням;
- своєчасною постановкою завдань на організацію бойової підготовки, особистою участю в організації та проведенні заходів, здійсненням контролю і наданням практичної допомоги підлеглим;
- правильним вибором форм та методів навчання;
- своєчасним та всебічним забезпеченням заходів бойової підготовки;
- раціональним використанням НМТБ та виділених ресурсів;
- високою методичною майстерністю керівників бойової підготовки (апарату керівництва);
- неухильним виконанням планів проведення заходів бойової підготовки;
- прикладним характером і практичною спрямованістю навчання військовослужбовців;
- об'єктивним оцінюванням результатів бойової підготовки;
- постійним вивченням передового досвіду підготовки у Військах зв'язку та кібербезпеки ЗС України та впровадженням його у подальших заходах бойової підготовки;
- впровадженням автоматизованих систем і засобів автоматизації в процес організації, супроводу та аналізу результатів бойової підготовки;
- максимально можливим зниженням потенційної небезпеки при проведенні заходів бойової підготовки.

1.1.7. Основними предметами навчання з бойової підготовки для військовослужбовців Військ зв'язку та кібербезпеки вважаються: тактична (тактико-спеціальна) підготовка, спеціальна підготовка, технічна підготовка, фізична підготовка; для підрозділів – тактична підготовка, спеціальна та технічна підготовка.

1.2. Система бойової підготовки

1.2.1. Система бойової підготовки – це сукупність взаємозалежних елементів (підсистем), які утворюють визначену цілісність і єдність, що взаємодіють між собою для досягнення визначеної мети бойової підготовки як в мирний час так і в особливий період.

1.2.2. Основними елементами системи бойової підготовки є:

а) суб'єкти бойової підготовки – органи військового управління (штаби) військових частин зв'язку та кібербезпеки, які безпосередньо здійснюють управління бойовою підготовкою, проведенням її заходів та всебічним забезпеченням;

б) об'єкти бойової підготовки – екіпажі, обслуги, підрозділи, військові частини та органи управління (штаби), з якими проводиться навчання;

в) засоби, які забезпечують організацію бойової підготовки – навчально-матеріальна база та ресурси підготовки (бюджетні кошти, МТЗ тощо).

Всі елементи системи бойової підготовки взаємозалежні і повинні органічно взаємодіяти з іншими системами підготовки і забезпечення підрозділів зв'язку та кібербезпеки ЗС України.

Складові елементи системи бойової підготовки наведено на рисунку 1.

Рисунок 1 – складові елементи системи бойової підготовки.

1.2.3. Зміст БП – досягнення стандартів, встановлених для військових частин та підрозділів, та у відповідності до вимог керівних документів, що регламентують порядок підготовки та застосування як окремого

військовослужбовця так і підрозділу. Якщо для підготовки до виконання поставленого завдання необхідно використання керівних документів, що знаходяться у стадії розробки, або для підготовки до виконання завдання стандарти не визначені, командир визначає завдання, умови та стандарти своїми наказами та вказівками, спираючись на власний досвід проведення подібних операцій та на свій професійний досвід.

1.2.4. Методика бойової підготовки – сукупність форм і методів навчання та військового виховання військовослужбовців, злагодження підрозділів, військових частин, органів управління (штабів).

1.2.5. Навчально-матеріальна база бойової підготовки – сукупність матеріальних засобів і технічних пристроїв, а також обладнаних районів місцевості (навчальні об'єкти і поля), призначених для забезпечення навчання військовослужбовців за встановленими спеціальностями, злагодження підрозділів, військових частин, органів управління (штабів).

Структурно систему бойової підготовки (рисунок 2) утворюють наступні підсистеми: організаційна, практична, методична, матеріальна, забезпечення заходів БП.

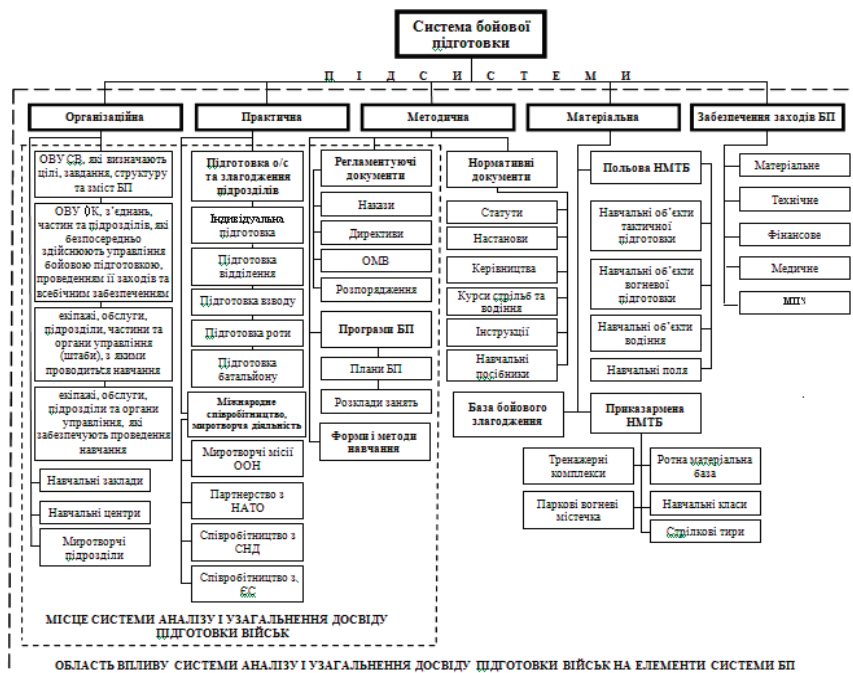

Рисунок 2 – система бойової підготовки.

[Перейти на сайт →](#)